

'VERHOEVEN', PACHTERS OP ZIJTAART EN DE KRUISBROEDERSHOEVE

Nergens in de regio is de ruimtelijke dynamiek zo groot als in Veghel. Veghelaren zijn immers landmakers. Gedreven door een florerende economie creëerden ze het huidige landschap dat een mengelmoes is van authentiek Meierijs beekdallandschap, ruilverkaveling en verstedelijking. Waar het oude Veghel verdwenen is, zou je verwachten dat haar verhalen ook verloren raakten. Toch dragen mensen in de hele regio via hun familienaam (on)bewust die oude verhalen met zich mee. In deze serie passeren typische, in Veghel gewortelde familienamen de revue.

Door: Rolf Vonk

Belangrijke boerderijen werden in de volksmond van het zeventiende eeuwse Veghel vaak als 'hoef' geduid. De pachtboeren of hoevenaars op zo'n boerderij gingen de naam 'Van der Hoeven' of 'Verhoeven' dragen. In Veghel zijn twee families Verhoeven te herleiden tot een voorname pachtboerderij. De oudste familie stamt af van Jan Arien Verhoeven, zoon van Arien Jan Ariens Goossens en Peterken Peter Philipsen die als pachters op de hoeve Zijtaart woonden. Jan volgde zijn ouders op en werd actief als dorpsbestuurder in de Veghelse schepenbank. Daarmee effende hij het pad voor generaties Verhoevens die in zijn bestuurlijke voetsporen traden. De familie Verhoeven woonde nog tot begin 19^e eeuw op de Hoeve Zijtaart. Een bekende nazaat van deze Zijtaartse pachters is de familie Verhoeven van Pieperz. De tweede familie Verhoeven ontsproot op de Kruisbroedershoeve in Dorshout. Deze grote boerderij was een bezit van het Bossche Kruisbroedersklooster die haar rond 1492 in eigendom kreeg. Het Kruisbroedersklooster trok jaarlijks inkomsten in pacht en natura uit de Kruisbroedershoeve. Met de Vrede van Münster in 1648 werd ze net als alle kerkelijke goederen in de Meierij in beslag genomen door de Staten-Generaal. Als 's landshoeve werd ze vervolgens door de overheid verpacht. Jasper Ruth Cluijtmans was de eerste hoevenaar onder Staats bestuur. Zijn dochter Maria huwde met Daendel Goort Jan Tijssse die zijn schoonvader als pachtboer opvolgde. Hun nakomelingen noemden zich ook Verhoeven. In tijden van oorlog werden de hoevenaars deels ontzien in hun betaling. Zo was de Kruisbroedershoeve in 1672 geplunderd door soldaten van de Franse koning Lodewijk XIV die zijn intrek had genomen op kasteel Heeswijk. Daarbij was alle hop van de zolder meegenomen en al het koren van de velden gemaaid. De soldaten verbleven ook nog eens twintig dagen in de boerderij, waardoor het pachtersgezin tijdelijk op straat stond. Leden van de familie Verhoeven woonden later nog lang als landbouwers op Dorshout, maar niet op de Kruisbroedershoeve. De pachthoeve was in de 19^e eeuw op een voor Veghel unieke wijze uitgebouwd tot U-vormige hoeve en was één van de grootste boerderijen van Dorshout. Bij de afbraak en herbouw van de oude hoeve werden dan ook bijzonder dikke fundamenteen gevonden. Overigens stamt de bekende bakkersfamilie Verhoeven in Veghel niet af van de Verhoeven's op Zijtaart of de Kruisbroedershoeve. Zij zijn nakomelingen van Petrus Verhoeven uit Sint-Michiëlgestel die in 1851 met de Veghelse Catharina van de Laarschot huwde.



De Veghelse fotograaf Stender maakte deze foto voor de serie Noordbrabants Dorpsleven. Ze toont de familie Van de Ven op het erf van de Kruisbroedershoeve op Dorshout, nu Dorshout 23.

Lidmaatschap of meer weten over de geschiedenis van Veghel en haar kerkdorpen? Kijk op www.vehchele.nl